

Gradus ad Parnassum

(P. Papp Zoltán költészetéről)

Annak idején, amikor megjelent a szerző harmadik verseskötete (*Fényforduló*, 1999), rövid jegyzetet, magyarázatot írtam hozzá Rilkét idézve. „Műalkotást szinte meg sem közelíthetünk ítélő szavakkal, ebből mindig többé-kevésbé szerencsés félreértések származnak. Egyetlen dolog sem olyan kézzelfogható és megmagyarázható, mint ahogyan ezt többnyire el szeretnénk hitetni velünk” – írja levelében Rilke Kappusnak, a fiatal költőnek. S ez így igaz. Ítéskedni nagy felelősség, lehet tévedni, tönkretenni egy ígéretes zsendülő pályát, megsemmisíteni a lehetőségeket... lehet igaz, igaztalan, igazságos, igazságtalan, a kritika mindenképpen felelősség. Valahogy úgy éreztem, hogy érvényesek az intelmek, Rilke szavai, a megközelítés, erkölcsi és esztétikai értelemben... különösen egy kibontakozó, kereső tehetségénél, akinél olykor egy-egy sor már bevilágítja, bár bizonytalanul, meghatározza a tehetsége bizonyosságát.

P. Papp Zoltán elindult a pályán, letről, elindult a lépcsőn, gradus ad Parnassum... mert minden alkotónak az a vágya, feladata önmegvalósításában. És hadd idézzem még Rilkét (noha P. Papp Zoltánban alig van valami rilkei...) „A műalkotás jó, ha szükségszerűségből támad. A műalkotások határtalanul magányosak, és talán a kritika férközhet hozzájuk legkevésbé. Adjon mindig saját magának és érzésének igazat minden fejtegetéssel, ismertetéssel vagy bevezetéssel szemben. Mindent ki kell hordoznunk, mielőtt megszüljük. Hagynunk kell minden benyomást, egy érzés minden csíráját egészen önmagában a saját értelmünk számára elérhetetlenben beteljesedni, s mély alázattal és türelemmel kell várnunk egy új világosság életre hozásának óráját. Művészek lenni annyit jelent: nem méregetni... minden türelem...”

Bartók mondta, hogy a művész számára a legfontosabb a fejlődőképeség, a folyamat, mert aki megáll a fejlődésben, elszorad, visszafejlődik, s ez az állapot megbénítja az alkotói kísérletezést, tehetetlenné teszi. Meghal a művészet, meghal az alkotó. P. Papp Zoltán költészetének a zsenjeit ízlelgette, nyesegette, formálgatta akkor, amikor még nem dőlt el semmi költői, irodalmi sorsában. Soraiban meg-megcsillantak költői elemek, pozitívumuk, mozgott valami, az ambíció, eltökéltség munkált benne, az önbizalom, az a művészalkotó hit, erő, mely minden fejlődés kardinális velejárója, a költői látomás táguló horizontja, magatartásforma, az a valami belső kényszer, elhivatottság.

Nekem annak idején, még gimnazista koromban tanárom, Szalatnai Rezső, a kiváló író, publicista, pedagógus azt mondta verseimre, amikor megmutattam neki, hogy noha figyelemre méltó a páthoszom, ezek még nem versek, mert vershez meztelen, tökéletes őszinteség kell. Akkor nem értettem, mit is jelent ez. Nem vagyok őszinte, hazudok, becsapom magam, az olvasót, a világot? Azóta talán megtanultam, az őszinteség viszonyulás, összehasonlítás, korrelatív kapcsolat, költői azonosulás, valami a bennem levő világ őszinte, igaz megnyilvánulása... poéta natusság, valami belső varázslatos erő, talán enigmatikus, megmagyarázhatatlan adomány.

P. Papp Zoltán verseiben érződik ez az őszinteség. Megadatott neki. Hubay Miklós egyszer kifejtette nekem, hogy az emelkedésnek (költői-írói fejlődésnek) vannak fokozatai, létezik relatív és abszolút minőségi szint, és az alkotó, aki azt eléri, már nem csúszhat az alá, már nem nagyon süllyedhet vissza, fejletlenebb állapotába.

Gondolom, ez érvényes P. Papp Zoltán művészetére. Ő már elérte azt a szintet, ami költővé rangosítja.

Mi is a költői-írói hivatás? Késztetés? Íráskényszer? Ambíció? Örület?... Tamási Áron mesélte, hogy sohasem volt szándékában írónak lenni. Diákkorában baráti fogadásból vállalkozott az írásra. Lélektani kísérlet? Kísértés? Játék?... Ily-lyés Gyula szerint az a költő-író, akinek mondanivalója van, és azt bizonyos színvonalon ki tudja fejezni. Szerintem az írás életforma. P. Papp Zoltán megfelelt a kritériumoknak, elvárásoknak. Kötetei (*Fényforduló*, *Hamulékony portünet*, *Tűkörrepsz*, *Vershatalom* és *Érzékkövek*) mind azt bizonyítják, hogy valódi költővé avanzsálódott. Műveiben sok minden manifesztálódik: ironia, hit, tagadás, küzdelem, bohóckodás, groteszkség, kozmikus látomások, az omnibus dubitandum, az emberi lét értelme, hiábavalósága, bizarr, mellbevágó asszociációkkal, sokszor lanyar, mint Prokofjev zenéje, olykor akusztikus poéma, játékos szóismétlések, abszurd, zsonglörködés, virtuóz, áhítatos, filozofikus, transzcendens, tonális, atonális zűrzavar, harmónia, de sohase patetikus. Sok mindennek a konglomerátuma, többszólamúsága, mondanivalója ezerféle vibrálás stílusköpenyében.

P. Papp Zoltán elindult a gradusokon. Hogy meddig jut?

Gradus ad Parnassum. Örülök, hogy annak idején Rilke episztoláját ajánlottam neki. Az idő eldönti, ami igaz (Petőfi).

És olvassák el verseit.

Ébert Tibor

